

JAPONSKÝ ŠERM

– Kendžucu & Kašima No Tači

III. DÍL

Celý článek o japonském šermu jsme museli zkrátit o historickou kapitolu (periodizace japonských dějin & chrámy) a rozdělit do několika částí. První díl (květen - červen 2020) obsahoval mimo osobní konfesi autora článku kapitoly o kendžucu v Čechách a historii škol Kašima šin rjú. Druhý díl (červenec - srpen 2020) se věnoval rozboru obecných pojmů jako jsou bugei - budžucu - budó a evoluci do jejich dnešní podoby. Třetí díl, který nyní vychází, specifikuje v první kapitole samotnou disciplínu, jak ji dnes představuje mezinárodní organizace ISBA a domovské centrum v Japonsku, a pokračuje výčtem základních konceptů, pojmů a myšlenek japonského budó. Čtvrtý díl by měl celý cyklus uzavřít přímo popisem školy Kašima no tači a výčtem jejich cvičebních forem ...

... ŠISEIKAN BUDÓ & ISBA

Počátkem 20. století Kunii Zen'ya, šihanke 18. generace školy Kašima šin rjú, dále rozvinul principy této tradiční rjúha a zvláště po 2. světové válce usiloval o oživení klasické disciplíny budžucu a její transformaci do formy budó. Jeho myšlenky převzal do své výuky i jeden z jeho žáků sensei Minoru Inaba, který byl zároveň i žákem významného učitele aikidó v Hombu dódžó (Seigo Jamaguči, 9. dan Aikikai), což opět svědčí o úzkém propojení disciplín kendžucu a aikidó.

Budova Šiseikan Budó dódžó byla otevřena v r. 1973 za podpory a pod patronací Meidži džingu, šintoistické svatyně

založené v období Meidži roku 1920 v parku Jojogi v centru Tokjó. Dnes je hlavním centrem obnovy tradičního japonského náboženství s úkolem oživit původního ducha Japonska (Jamato gokoro) v dnešní době. Velké moderní dódžó je komplexem několika hal určených výhradně pro trénink tradičních japonských bojových umění pod souhrnným názvem Šiseikan Budó. Hlavním úkolem tohoto systému a forem jeho výuky je pomáhat všem lidem, kteří chtějí prostřednictvím studia disciplín budó propagovat morální vzdělávání ve spojení s šířením myšlenek a principů šintoismu. V prostorných dódžó, ale i venku v přírodě (střelnice pro lukostřelbu a trávníky v parku Jojogi), se po celé dny praktikují samostatné budó disciplíny aikidó, džudó, kendó, kjudó, ale i amatérské sumó, a především kendžucu pod názvem Kašima no Tači. Na původní budžucu KŠŠR odkazuje i spojení této formy kendžucu s disciplínami battódžucu (používá se pouze šinken) a tai džucu (aikidžucu), a pro nejzkušenější pak případně praxe s dalšími zbraněmi jako jsou bó (bódžucu), džó (džódžucu), jari (sojutsu), naginata (naginatadžucu), šuriken (šurikendžucu), tantó (kaikendžucu).

Sensei Minoru Inaba (dnes 8. dan Aikikai) šířil principy výuky, které získal od svých učitelů (sensei Kunii a sensei Yamaguči) mezi mnoha cizinci (gaidžin), kteří v 60. a 70. letech studovali aikidó systému Aikikai v Japonsku. Ovlivnil tak mnoho dnešních evropských učitelů, i když jejich výuka



Naginata & bokuto v Šiseikan dódžó 2016 M. Inaba (vpravo) a G. Mezzo

v rámci aikidó dodnes (např. Christian Tissier, Frank Noel aj.), a až na výjimky (Gildo Mezzo, Philippe Orban aj.), není zcela systematizována jako samostatná škola kendžucu. Jako mnoho držitelů licence na přenos znalostí různých škol (menkjo kaiden) upravil sensei Inaba systém výuky původní školy a zahrnul do něj změny, které sice nejsou univerzální pro celou tradiční rjú, ale jsou relevantní pro přímé studenty školy (rjú ha), pro kterou se prosadil název Kašima no Tači. V r. 1979 sensei Inaba poprvé vyučoval v Evropě (Německo) a pak pravidelně v 90. letech navštěvoval i další evropské země. V Šiseikan Budó dódžó působil od počátku jako kančó (tj. titul ředitel udělováný dočasně Meidži Džingú) než odešel v r. 2014 do aktivního „dúchodu“ a byl vystřídán postupně dalšími kančó (sensei Takaši Araya a dnes sensei Tetsuja Udagawa).

Síla, elegance, krása a duchovní hodnoty budó mají kořeny v tradiční japonské kultuře neoddělitelně spjaté s jedinečnou japonskou spiritualitou a étosem, které jsou zároveň cennou součástí globálního lidského dědictví a přitahují tak zájemce z celého světa. Z těchto důvodů

byla v r. 2009 založena organizace International Shiseikan Budo Association (ISBA), pro kterou je výzvou zachovat tradiční způsob výuky budó a předávat ducha budó nejen japonským studentům. ISBA dnes sdružuje třicet devět dódžó z celé Evropy a jedno z USA.

Japonští instruktoři z Šiseikan Budó dódžó samostatně, ale často společně s celou skupinou svých žáků (mondžin) a v doprovodu šintoistických

mnichů z Meidži Džingu, jezdí pravidelně do Evropy na stáže a týdenní letní semináře ISBA (Praha v r. 2015). Některá z evropská dódžó se ve vlastní praxi zaměřují pouze na kendžucu pod názvem Kašima no tači, kterému začal dávat přednost sensei Inaba.

V řadě z nich se toto kendžucu praktikuje ve spojení s aikidó té které místní linie. A to je i případ jediné české sekce kendžucu Kašima no Tači v dódžó Aikido Kenkyukai

Praha (člen ISBA od r. 2012). Autor článku (6. dan Aikikai) studoval tuto linii kendžucu pod vedením v textu jmenovaných učitelů: G. Mezzo (od r. 1990), M. Inaba (od r. 2012), T. Araya (od r. 2014), T. Udagawa (dnes). Systém Kašima no Tači dosud nemá samostatné zkoušky, neuděluje samostatné technické stupně (ty zůstávají v linii aikidó Aikikai), ale v rámci ISBA je zaváděn systém učitelských pověření (šóden, čuden).

V zahradě Šiseikan dódžó 2016 - Miroslav Kodym a sensei Gildo Mezzo (vlevo)



Členové AKP s mnichem šintó a japonskými učiteli na semináři ISBA Walcz 2016

... KONCEPTY, POJMY, MYŠLENKY

Bojová umění všeobecně studují a nacvičují okamžité účinné jednání a z toho vyplývající akce, kterými reagují na náhle vzniklou „reálnou“, i když v nácviu simulovanou, nebezpečnou situaci. Základní tréninková cvičení bojových situací spočívají v opakujičích se sériích stále obtížnějších akcí a reakcí proti pevným i pohyblivým cílům, při kterých se donekonečna opakují, fixují a zpřesňují techniky. Návlek rozvíjí vnější i vnitřní faktory dané disciplíny a má vést k dosažení rychlosti, která zkrátí trvání akcí na minimum. Jeho cílem je dosažení uceleného pohybu, který je koordinovaný a propojený s vnímanými impulzy a s rychlostí akcí. Koordinace je založena na maximálním soustředění a vložení celé své bytostné energie do akce, pro niž se cvičenec na daném místě a v přesném okamžiku jednou rozhodl. Systematická kodifikace takových cviků a sekvencí předem stanovených pohybů (kata) prohlubuje akce až do stavu, kdy splývají s duchovními dimenzemi lidské existence a mohou být vnímány spirituálně až v kontextu náboženském (šintó).

Japonská bojová umění různých stylů a škol zkoumají a pracují na propojení vnějších faktorů (zbraň, technika, postoj, praktické detaily) a vnitřních faktorů (mentální nezávislost, preventivní vnímání, vývoj techniky z oblasti podvědomí do plné síly akce). Mimo mnoha dalších elementů zkoumají především aplikace a hodnoty jako jsou bojová vzdálenost k soupeři **maai**, držení těla **šisei** a stav mentálního vědomí **zanšin**. Základními koncepty budoucí i budó jsou dále koncept **kokjú rjóku** jako umění regulovat vlastní dech, jeho tok a sílu, **haragei** jako koncept vnitřní centralizace v hara (seika tanden) a šíření vitální energie **ki** z tohoto centra. Energie **ki** prochází skrz tělo ze země do nebe a naopak, v nekonečné cirkulaci celé tělo prostupuje a její posílení je v bojových uměních dosahováno dlouhým a složitým návlekem **kokjú** v dechových cvičeních starých mnoho



Misogi harai pod vodopádem hory Mitake San 2013 - Kančó T. Araya

tisíceletí. Ne nadarmo mnozí významní mistři tvrdí, že vše v boji je jen věcí správného dechu, samozřejmě na správném místě a ve správný čas. Společně s uvedenými objektivními a subjektivními faktory mají centralizace v břiše a koordinace vnitřní energie v harmonickém spojení umožnit předvídat strategickou akci nebo na ni reagovat již ve chvíli jejího vzniku. Lidská mysl dokáže vnímat a vyhodnocovat celek i jednotlivosti, věci blízké i vzdálené, jen tehdy, je-li plně soustředěná (centralizovaná) a bez vlivu jakéhokoli vnějšího či vnitřního rozptýlení. Schopnost koncentrace, tj. dosažení

a zdokonalení soustředění a vlastního vědomí k jedinému bodu, umožňuje registrovat jednotlivé vjemy i celek v rychlém sledu a vzájemné souvislosti. Vhodný japonský koncept k těmto myšlenkám je vyjádřen jako **mizu no kokoro**, tj. duch jako klidná voda, ve které se odráží obraz všech věcí, aniž zdůrazní některé z nich, a **cukí no kokoro**, tj. duch klidný jako měsíc, který osvětluje stejně vše kolem nás a k ničemu předem nezaujímá postoj. Především v budžucu, kdy boj mohl kdykoli končit zraněním či smrtí jeho účastníků, bylo akceptování smrti pro japonské samuraje zásadní „životní“ hodnotou. Naprostá

myšlenková odpoutanost od duševního trauma jaké představuje možnost smrti, a případné odstranění této překážky, bylo podstatným principem, který jim umožnil zapomenout na myšlenky o vlastním přežití. Koncept, který válečníkovi dovoluje porozumět a akceptovat fakt, že život a smrt jsou jedno (seiši ičidžó), je vyjádřen jako **muga mušin**, tj. stav bez ega a bez myšlenky.

Mezi mnoha dalšími zde ještě připomenou dva myšlenkové koncepty, které jsou také platné pro všechna bojová umění, ať již budžucu nebo budó. Nejprve **fudó-šin**, tj. duch jako skála, která odolává všem větrům i mořím, anebo jako kýl lodi, která pluje a přizpůsobuje se vlnám tak, aby loď našla mys, u kterého nakonec zakotví. Pro studenty i mistry boje je uchopení takových myšlenek výzvou, kterou vyjadřuje koncept **kokoro wo tagajasu**, tj. obdělávání duše. Typicky japonský poetický obraz znamená, že každý si musí neustále klást otázky, přehodnocovat domněnky a názory, včetně těch dávno zakořeněných, aby pole jeho duše zvládnulo a dalo zrnkům poznání šanci vyklíčit.

Přímo se zbraňovými systémy (ale nejen) souvisí koncept **ki ken tai**, který popisuje harmonii vyhledávanou a dosahovanou bojovníky v každé práci s rozdílnými zbraněmi. Cizí těleso, které drží ve svých rukou, se postupně stává součástí jejich těl. Musí se naučit zacházet se zbraní stejně, jakoby to byla jejich paže či ruka. V perfektní harmonii jsou potom jejich pohyby a techniky prosté, jednoduché, krásné a hlavně účinné. A přímo s mečem pak souvisí koncept **sacu džin tó – kaku džin ken** (sacu = zabít / džin = člověk / tó, ken = meč / kaku = energie, život), který by se dal přeložit jako „vražedná čepel a meč k životu“. Tyto myšlenky pozvedají meč z jeho role zbraně, která bere život, do významu nástroje, který život dává. První pojem ztotožňuje meč s ničením věcí (objektivní úloha), druhý ho ztotožňuje se zničením ega. Jiný Překlad by mohl znít „meč, který zabíjí – meč, který dává život“. V boji

se nejprve zabýváme protivníkem a efektivitou našich akcí. Časem však zjistíme, že musíme porážet to, co je hluboko v nás samých, a právě tímto poznáním nám meč život dává. Nesnadno pochopitelné spojení smrti a života v chápání úlohy meče podává Pascal Krieger ve své knize: „Tento koncept zdůrazňuje důležitou myšlenku volby. Tak jako každá bojová technika může být i umění meče použito jedním nebo druhým způsobem. „Primitivní“ energie přítomná v každé lidské osobnosti se může projevit jako agresivní nebo pozitivní. Jakmile se dáte do jakéhokoli bojového umění, snadno budete posedlí svým protivníkem (jak ho porazit?). Později, tak jak pokračujete v praxi, technické obtíže soustředí vaši pozornost na vaši vlastní zbraň a vaši vlastní techniku. Ale technické problémy nekončí tím, že jste se v této fázi museli koncentrovat sami na sebe, na své vlastní psychologické nebo fyzické bariery. Toto je

bod, kdy se práce na sobě samém stává realitou. To je také moment, kdy se meč stává nástrojem podporujícím žákovo vlastní sebepoznávání. Nad a za otázkou terminologie – budžucu (válečné umění) a budó (bojová cesta), je to v podstatě duch praktující osobnosti, který vytvoří vražednou čepel nebo meč k životu“.

Obtížnou byla již moje původně „pouhá“ snaha o popis základů japonského šermu, jeho škol a disciplín souvisejících bojových umění. Ještě složitější pro mne bylo pátrání po základních principech a myšlenkách, jimiž se ve smyslu budžucu či budó řídí Kašima no Tači. Snaha vysvětlit jejich význam a smysl se ukázala téměř nemožnou. V celém textu se průběžně odkazují na výrazy, jimiž se Japonci snaží přiblížit své myšlenky, koncepty a pojmy, které vztahují k bojovým uměním. Občas je zapíší a nakreslí až v „poetických“ zkratkách ve znacích (kandži) japonských kaligrafií (šodó), které pak visí na

stěnách v mnoha dódžo i v Čechách. Japonci je umí přečíst (i když nikoli vždy podle stylu šodó) a Evropan většinou vůbec ne. Student bojových umění by neměl vnímat jen jejich krásu zřejmou na první pohled, měl by je studovat, pochopit a nakonec se jejich významem řídit při každém tréninku. Většinou jsou všeobecně platné pro všechny disciplíny umění boje a životní cesty. Zájemce o propojení šodó a budó či budžucu odkazují na knihu Pascala Kriegera „TEN-JIN-CHI“, která měla kdysi vyjít v češtině v rámci publikační činnosti fa. Hayashi & Fighter's Magazin (překlad trojazyčných textů ke kaligrafii mám stále v počítači). Mnoho okopírovaných Pascalových kaligrafií, které visí v českých dódžo, pochází z českého katalogu k výstavě kaligrafií s tématem budó. Ten jsme vydali v r. 1998 u příležitosti 4. Slavnosti budó v restauraci Miyabi.

V konkrétním případě článku o kendžucu, kterému se sám věnuji, mně nyní zbývá pokus popsat samostatné partikulární

techniky či celá kata, ve kterých se principy a koncepty zobrazují a odrážejí. To by nakonec mělo vše, co jsem dosud k zdánlivě jednoduchému tématu Kašima no Tači napsal, vyjasnit, neřku-li vysvětlit. Nicméně bez praktického předvedení technik kteréhokoli šermu mečem, jež má být přenosem „z očí do očí“ a na místě spojen se slovním doprovodem učitele, bude pro „nepraktikující“ čtenáře můj text sám o sobě občas nesrozumitelný. Jednotlivé techniky kendžucu Kašima no Tači se přesto pokusím sepsat a budu při tom doufat v schovávost „praktikujících“ čtenářů. U popisu cvičení ve dvojicích se omezím na komplex sérii podle pořadí v jakém probíhá nácvi a doplním povšechné poznámky k jejich průběhu, charakteru a poslání. Kata (celkem až padesát) nebudu jednotlivě jmenovat ani popisovat.

MIROSLAV KODYM
Foto: archiv autora

POKRAČOVÁNÍ PŘÍŠTĚ

| STUDENT | AGENCY |
STUDIUM

JAZYKOVÉ ŠKOLY OTEVÍRAJÍ

**SLEVA
1 500 Kč
NA KAŽDÝ TÝDEN
POBYTU**

